ECLI:LV:AT:2018:0723.SKA100418.3.L

Lieta Nr. 670000218
SKA-1004/2018
Administratīvo lietu departaments

Latvijas Republikas Augstākā tiesa
LĒMUMS
Rīgā 2018.gada 23.jūlijā

Augstākā tiesa šādā sastāvā:
tiesnese Veronika Krūmiņa
tiesnese Dzintra Amerika
tiesnesis Andris Guļāns

rakstveida procesā izskatīja /pers. A/ blakus sūdzību par Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2018.gada 4.janvāra lēmumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2015.gada 3.oktobrī pieteicēja /pers. A/ meita tika ievietota Ogres novada Sociālā dienesta krīzes centrā vardarbībā cietušajiem bērniem „Laipas" (turpmāk – centrs „Laipas"), pamatojoties uz pieteicēja iesniegumu par aizdomām par seksuālu vardarbību no meitas pusbrāļa puses. Pēc deklarētās dzīvesvietas maiņas uz Rīgu pieteicēja meita no centra „Laipas" izņemta un ievietota Allažu pagasta Bērnu un ģimenes atbalsta centrā. Centrs „Laipas" informēja Rīgas bāriņtiesu par sociālā darbinieka sesijas ar pieteicēja meitu laikā iegūto informāciju, kas liecina par netiešu seksuālo vardarbību no tēva puses.

Uz Rīgas bāriņtiesas iesnieguma pamata 2016.gada 12.februārī pret pieteicēju tika uzsākts kriminālprocess par nozieguma pazīmēm, kas paredzētas Krimināllikuma 160.panta ceturtajā daļā. 2017.gada 27.jūnijā kriminālprocess izbeigts, nekonstatējot noziedzīga nodarījuma sastāvu.

[2] Pieteicējs vērsās Ogres novada Sociālajā dienestā, lūdzot atlīdzināt personisko un morālo kaitējumu, rakstiski atvainoties, kā arī izsniegt darba lietas ietvaros veiktos sarunu ierakstus un atļaut iepazīties ar darba lietu. Ogres novada Sociālais dienests atbildēja pieteicējam, ka centra „Laipas" darbinieki rīkojušies tiesiski un pieteicējam nav nodarīts personisks vai morālais kaitējums, kas dotu tiesības uz atlīdzinājumu. Atbildē arī paskaidrots, ka sarunu ieraksti netiek uzglabāti pēc protokola sagatavošanas, savukārt, lai atkārtoti iepazītos ar lietas materiāliem, pieteicējam jāvēršas dienestā ar informācijas pieprasījumu un dienests izvērtēs, vai informācijas sniegšana nekaitēs pieteicēja meitas interesēm.

[3] Nepiekrītot atbildei, pieteicējs vērsās Ogres novada pašvaldībā. Ar domes priekšsēdētāja 2017.gada 21.novembra vēstuli pieteicējam norādīts, ka kriminālprocess uzsākts pēc Rīgas bāriņtiesas iesnieguma, tādēļ atlīdzinājuma jautājumā pieteicējam jāvēršas Rīgas pašvaldībā, savukārt attiecībā uz iepazīšanos ar lietas materiāliem pieteicējam jau norādīts Sociālā dienesta atbildē.

[4] Pieteicējs vērsās tiesā ar pieteikumu, kurā lūdza atlīdzināt morālo un personisko kaitējumu, kā arī uzlikt pienākumu atļaut iepazīties ar darba lietu.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2018.gada 4.janvāra lēmumu pieteikumu atteikts pieņemt, jo tas nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā. Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[5.1] Prasījums par atlīdzinājumu nav patstāvīgs prasījums, bet ir pakārtots pamatprasījumam. Ja persona, vēršoties administratīvajā tiesā, pieteikumā ir norādījusi vien prasījumu par atlīdzinājumu par radīto kaitējumu, tiesnesim, lemjot par pieteikuma pieļaujamību, ir pienākums pārbaudīt, vai šāds prasījums ir saistīts ar iestādes izdotu administratīvo aktu vai faktisko rīcību. Ne katra valsts pārvaldes rīcība ir administratīvais akts vai faktiskā rīcība, un ne par katru valsts pārvaldes rīcību likumdevējs ir paredzējis tiesības saņemt atlīdzinājumu.

Pieteicējs prasījumu par personiskā un morālā kaitējuma atlīdzinājumu saista ar centra „Laipas" rīcību – centra sociālā darbinieka veikto terapijas sesiju ar pieteicēja meitu, informācijas nodošanu Rīgas bāriņtiesai un šīs informācijas izmantošanu Valsts policijas veiktajā izmeklēšanā. Pieteicējs norāda, ka šīs rīcības dēļ pret viņu ierosināts kriminālprocess, piemērota pagaidu aizsardzība pret vardarbību. Pieteicējam ir nācies regulāri apmeklēt psihologu, pasliktinājusies koncentrācija, bijusi pastāvīga nemiera sajūta, pieteicēja meita nav varējusi nakšņot pieteicēja dzīvesvietā. Lai konstatētu, vai pieteicēja pieteikums par morālā un personiskā kaitējuma atlīdzināšanu ir skatāms administratīvā procesa kārtībā, pārbaudāms, vai tiesas kontrolei ir pakļauta centra „Laipas" rīcība, proti, vai šī rīcība ir uzskatāma par administratīvo aktu vai faktisko rīcību.

[5.2] Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likuma 51.panta trešo daļu katrai personai ir pienākums ziņot policijai vai citai kompetentai iestādei par vardarbību vai citu pret bērnu vērstu noziedzīgu nodarījumu. Šis pienākums ir arī attiecināms uz jebkuru valsts pārvaldes iestādi. Saskaņā ar Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 4.panta trešo daļu, sniedzot sociālos pakalpojumus, institūcijas nodrošina starpprofesionālu un starpinstitucionālu sadarbību.

Secināms, ka krīzes centra „Laipas" rīcība, tostarp sociālā darbinieka veiktā terapijas sesija ar pieteicēja meitu, ir vērtējama kā procesuāla darbība, kas vērsta uz to, lai nodrošinātu nepieciešamo informāciju. Šāda rīcība nav vērsta pret pieteicēju kā iestādes faktiskā rīcība vai administratīvais akts Administratīvā procesa likuma izpratnē. Līdzīgu atziņu ir izteikusi Augstākā tiesa, norādot, ka ziņu iegūšana (konkrētajā gadījumā arī ziņu sniegšana) nav uzskatāma par atsevišķu, galīgu darbību, bet gan ir aplūkojama plašāka procesa – administratīvā (esoša vai iespējama) – kontekstā, saistībā ar kuru iestādei ziņas nepieciešamas. Ziņu pieprasīšana vai sniegšana ir vērsta uz apstākļu noskaidrošanu, kas savukārt ir pamats tālākai iestādes rīcībai. Ievērojot minēto, pieteicēja norādītās centra „Laipas" darbības nav nedz administratīvais akts, nedz faktiskā rīcība.

[5.3] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktam tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu, ja lieta nav skatāma administratīvā procesa kārtībā. Tā kā pieteicēja norādītās rīcības nav nedz administratīvais akts, nedz faktiskā rīcība, tad prasījums atlīdzināt morālo un

personisko kaitējumu nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

[5.4] Pieteicējs ir lūdzis tiesu uzlikt par pienākumu atļaut iepazīties ar darba lietu, kas tika uzsākta 2015.gada 3.oktobrī, pamatojoties uz pieteicēja iesniegumu. Pieteikumam ir pievienots pieteicēja 2017.gada 24.augusta iesniegums Ogres novada Sociālajam dienestam, kurā pieteicējs papildus atlīdzinājumam lūdz arī atļaut iepazīties ar darba lietu. Ogres novada Sociālā dienesta 2017.gada 28.septembra atbildē Nr. 1.1-27/263 ir norādīts, ka atbilstoši Rīgas bāriņtiesas sniegtajai informācijai pieteicējs 2015.gada 28.decembrī, 2016.gada 19.maijā un 13.oktobrī ir iepazinies ar lietas materiāliem, tajā skaitā ar centra „Laipas" sniegtajiem materiāliem, un saņēmis sev interesējošo dokumentu kopijas. Atbildē tāpat norādīts, ja pieteicējs ar materiāliem vēlas iepazīties atkārtoti, pieteicējam iestādē ir jāvēršas ar informācijas pieprasījumu. No atbildes neizriet, ka iestāde būtu atteikusi pieteicējam sniegt informāciju. Arī no Ogres novada domes priekšsēdētāja vietnieka 2017.gada 21.novembra vēstules Nr. 2-1.5.3/3938 neizriet aizliegums pieteicējam iepazīties ar minēto informāciju. Pieteicējam būtu pamats vērsties tiesā ar šādu prasījumu gadījumā, ja iestāde būtu atteikusies pieteicējam atļaut iepazīties ar lietas materiāliem. Aicinājumu vērsties ar informācijas pieprasījumu iestādē nevar pārsūdzēt, jo šī rīcība nerada nedz tiesiskas, nedz faktiskas sekas. Līdz ar to šis prasījums nav skatāms administratīvā procesa kārtībā.

[6] Pieteicējs iesniedza blakus sūdzību par minēto tiesneša lēmumu. Blakus sūdzībā uzsvērts, ka atlīdzinājums prasīts par kaitējumu, ko radīja centra „Laipas" rīcība, sniedzot nepatiesu un melīgu atzinumu, kas ir faktiskā rīcība. Tā kā uz šā atzinuma pamata uzsākts kriminālprocess, ar šo prettiesisko rīcību nodarīts būtisks kaitējums pieteicēja veselībai un ar likumu aizsargātajām interesēm, kā arī morālas ciešanas. Pieteicējam nav saprotams, kādēļ nepieciešams sniegt vēl kādu iesniegumu par iepazīšanos ar lietu.

Motīvu daļa

[7] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 89.pantam iestādes darbības, kam trūkst galīga noregulējuma rakstura, nav faktiskā rīcība. Tiesneša lēmumā pareizi secināts, ka centra „Laipas" sociālā darbinieka veiktā terapijas sesija ar pieteicēja meitu, informācijas iegūšana tās laikā un iegūtās informācijas (atzinuma) nodošana citai institūcijai ir procesuālas darbības bez galīga noregulējuma rakstura. Secīgi pareizi atzīts, ka šādas darbības nav faktiskā rīcība un ka tās nav pārbaudāmas administratīvā procesa kārtībā tiesā. Blakus sūdzībā formāli izteikts iebildums pret šādu atzinuma kvalifikāciju, tomēr kā centra „Laipas" rīcības sekas norādīta tieši tā ietekme uz citiem procesiem – krimināprocesa ierosināšanu un civillietā pieņemtu lēmumu par pagaidu aizsardzību pret vardarbību, nosakot liegumu tikties un kontaktēties ar meitu. No pieteicēja argumentiem neizriet, ka atzinums pats par sevi skartu būtiskas pieteicēja tiesības vai tiesiskās intereses, vai būtiski apgrūtinātu to īstenošanu, kas varētu būt pamats tā atsevišķai pārbaudei tiesā. Šie argumenti apliecina, ka atzinumam nav patstāvīgu seku, bet tas kalpo vienīgi kā pamats vai pierādījums citos procesos, kur pieteicējam ir vai bija tiesības iebilst pret tā ticamību un izmantošanu. Savukārt blakus sūdzības argumenti par atzinuma saturu nevar ietekmēt primāri izlemjamo jautājumu par šāda pieteikuma pieļaujamību.

[8] Atbilstoši Informācijas atklātības likuma 15.panta pirmajai daļai administratīvā procesa kārtībā tiesā var pārsūdzēt iestādes izdotu administratīvo aktu par atteikumu sniegt informāciju vai izpildīt informācijas pieprasījumu, kā arī faktisko rīcību, kas izpaudusies kā informācijas nesniegšana vai nepienācīga sniegšana.

Pārsūdzētajā lēmumā norādīts, ka pieteikumā izteiktais prasījums nav izskatāms administratīvā procesa kārtībā, jo iestāde nav atteikusies sniegt informāciju, bet gan aicinājusi iesniegt informācijas pieprasījumu. Augstākā tiesa nevar piekrist šādam novērtējumam. Iestādes rīcība, kas nav vērsta uz informācijas izsniegšanu, bet ir tai pretēja, pēc būtības ir informācijas pieprasījuma noraidīšana. Nepastāvot likumā noteiktajiem izņēmumiem, kad tiesas kontrole pār informācijas pieprasījumu nav veicama vispār (elektroniski iesniegts pieprasījums bez droša elektroniskā paraksta), šāds pieprasījuma noraidījums (administratīvais akts par atteikumu sniegt informāciju vai izpildīt informācijas pieprasījumu vai rīcība, nesniedzot informāciju vai nesniedzot to pienācīgi) ir pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā arī tiesā. Tostarp atbilstoši Informācijas atklātības likuma 15.panta pirmajai daļai tiesā ir pārsūdzams iestādes atteikums izpildīt pieprasījumu, ja informācijas pieprasījums nav noformēts atbilstoši likuma 11.panta trešajai vai ceturtajai daļai. Ne Ogres novada Sociālā dienesta 2017.gada 28.septembra atbildē, ne arī Ogres novada pašvaldības 2017.gada 21.novembra atbildē nav nepārprotami skaidri norādīts iemesls, kādēļ pieteicējam būtu jāsniedz cits iesniegums, tomēr no atbildēm kopumā redzams, ka konkrētais pieteicēja iesniegtais lūgums netiks apmierināts, proti, bez atkārtotas vēršanās iestādē informācija netiks sniegta. Līdz ar to pārsūdzētais lēmums šajā daļā balstīts uz nepamatotu pieņēmumu, ka iestāde nebūtu atteikusies sniegt informāciju. Šādos apstākļos lēmums minētajā daļā ir atceļams, nododot jautājumu par pieteikuma virzību jaunai izlemšanai.

[9] Augstākas instances tiesa, izskatot blakus sūdzību, izvērtē konkrētās blakus sūdzības un pārsūdzētā lēmuma pamatotību, taču neatbild uz jebkādu blakus sūdzībā ietvertu jautājumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1. un 2.punktu un 324.panta ceturto daļu, Augstākā tiesa

nolēma

Atcelt Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2018.gada 4.janvāra lēmumu daļā, ar kuru atteikts pieņemt pieteikumu par informācijas nesniegšanu un nodot jautājumu par pieteikuma virzību šajā daļā atkārtotai izlemšanai Administratīvajā rajona tiesā.

Atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneša 2018.gada 4.janvāra lēmumu pārējā daļā.

Atmaksāt /pers. A/ drošības naudu 15 *euro*.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnese V. Krūmiņa

Tiesnese Dz. Amerika

Tiesnesis A. Guļāns